

interactive, art-therapeutic, and group methods of working with adults is theoretically substantiated, aimed at forming a unified value framework of «school family – child». The paper presents practical experience in conducting parent meetings–training in Grade 2- B of Izmail Gymnasium No. 11 with a primary school of the Izmail District, Odesa Region, based on the principles of trust, tolerance, emotional support, and shared responsibility for the outcomes of a child's development. It is proven that partnership between school and family acts as a key factor in fostering learning motivation, psychological resilience, and successful socialization of primary school pupils.

Keywords: *partnership pedagogy; parent meetings–training; school–family interaction; New Ukrainian School; child's success; psychological support.*

*Дата першого надходження статті до видання 24.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування 01.12.2025*

© Бішко В. П., Вдовиченко Т. І., 2025

УДК 373.3.091.31:005.8

Болжеларська Людмила Іванівна,
вчитель початкових класів
Одеського державного музичного ліцею
імені професора П.С.Столярського,
м. Одеса, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність впровадження проєктної діяльності в освітній процес початкової школи в умовах реалізації концепції «Нова українська школа». Проаналізовано теоретичні засади та еволюцію методу проєктів у педагогічній думці, розкрито його сутність як комплексної дидактичної системи. У роботі представлено розгорнуту класифікацію навчальних проєктів за різними критеріями та визначено фундаментальні дидактичні принципи їх реалізації. Особливу увагу приділено технологічним етапам організації проєктної роботи з молодшими школярами. Теоретичний матеріал підкріплено практичним кейсом міжпредметного проєкту, що демонструє механізми інтеграції знань та формування ключових компетентностей учнів. Значну роль приділено системній організації проєктної діяльності, що сприяє інтелектуально-творчому саморозвитку суб'єктів освіти та забезпечує практико-орієнтований підхід до навчання.

Ключові слова: *проєктна діяльність, початкова школа, Нова українська школа, метод проєктів, компетентнісний підхід, молодші школярі.*

Трансформаційні процеси в українському суспільстві, зумовлені глобалізацією та переходом до інноваційного типу розвитку, висувають нові вимоги до початкової ланки освіти. Сучасна соціокультурна ситуація потребує формування особистості, здатної до вияву мобільності, критичного мислення та високої громадянської відповідальності. У цьому контексті особливої ваги набуває здатність індивіда до дослідницької діяльності як самостійної суспільної цінності, що стає запорукою адаптивності в умовах непередбачуваності.

Традиційні освітні алгоритми виявляються недостатніми для розв'язання нестандартних життєвих завдань, що зумовлює необхідність модернізації освітнього процесу на технологічних засадах. Пріоритетом стає не просто ретрансляція знань, а формування системи компетентностей, що дозволяють учневі ефективно функціонувати в мінливому середовищі. На думку вітчизняних вчених вчитель початкових класів має бути підготовлений до виконання нової професійної ролі – особистості, яка супроводжує процес самопізнання і саморозвитку дитини, враховуючи потреби та інтереси здобувачів освіти, навчає його вчитися й застосовувати здобуті знання в повсякденному житті. Про це йдеться і у законах України «Про освіту», «Про інноваційну діяльність», Державному стандарті

початкової освіти, концепції «Нова українська школа», що підкреслює запит на впровадження проектних та дослідницьких технологій.

Актуальність проектної діяльності значно підвищується під час переходу сучасної системи освіти від управління процесом освіти за кінцевим результатом, що був спрямований на формування знань, умінь та навичок, до компетентнісного підходу, пов'язаного з вихованням і розвитком компетентнісної особистості, тобто особистості, здатної діяти осмислено, орієнтуючись у мінливому світі з виробленими цінностями.

Витоки проектної технології сягають кінця XIX ст. і пов'язані з пошуками англійського педагога С. Редді, працями американських дослідників Дж. Дьюї, В. Кілпатрика та Е. Коллінгса. У своїх дослідженнях вчені наголошували на необхідності трансформації життєвого досвіду дитини у освітній процес, а знання мають бути результатом активної трудової діяльності, що стимулює творчість, наполегливість та допитливість учня.

Необхідність адаптації до мінливих умов життя вимагає від сучасної людини високого рівня творчої активності та вміння оперувати нестандартними підходами. У цьому контексті проектна діяльність набуває статусу пріоритетної освітньої технології. Її впровадження дозволяє розв'язати низку стратегічних завдань: від стимулювання внутрішньої мотивації учнів до цілеспрямованого розвитку їхніх когнітивних здібностей. Проектний підхід створює унікальне середовище, де навчання трансформується у процес самостійного дослідження та творчого пошуку.

У сучасному науковому дискурсі проектна діяльність інтерпретується як:

- дидактичний засіб: розвиток критичного мислення, навичок самостійного конструювання знань та орієнтації в інформаційному просторі;
- форма організації освітнього процесу: альтернатива або доповнення до урочної системи, що базується на філософії досягнення реального результату;
- засіб соціалізації: суб'єктна форма участі в діяльності, де дитина виступає «господарем» процесу, поєднуючи індивідуальну творчість із колективною взаємодією (cooperative learning).

Організація проектної діяльності в початковій ланці освіти дозволяє визначити її як комплексну багатоаспектну систему, якій притаманні такі специфічні риси:

- дитина вчиться природно, ніби сама собою. У проекті немає сухих завдань «від і до», знання та правила поведінки засвоюються в процесі цікавої справи. Це допомагає учневі органічно ввійти в культуру та життя громади, не відчуваючи примусу.
- Проект перетворює учня з пасивного слухача на активного учасника. Він перестає бути просто «об'єктом», якого повчають, і стає «господарем» своєї діяльності. Це вчить дитину брати на себе відповідальність і самостійно приймати рішення, що є критично важливим для життя в суспільстві.
- Проектна робота вчить дитину бути собою в команді, що дозволяє кожному проявити свою унікальність і знайти власне рішення, але водночас вчить домовлятися, співпрацювати та створювати щось спільне з іншими.

Завдяки цим характеристикам проектування стає універсальним інструментом інтелектуально-творчого саморозвитку всіх учасників освітнього процесу – учнів, педагогів та батьків.

Для системної організації роботи вчителю необхідно чітко диференціювати види проектів за домінуючою діяльністю: *дослідницькі* (мають чітку структуру: аргументація актуальності, гіпотеза, методи дослідження та спрямовані на наукове пізнання); *творчі* (не мають жорсткої структури; орієнтовані на інтереси учасників в результаті можна створити колаж, відеофільм, свято, блог); *ігрові (рольові)* (домінує ігровий вид діяльності, коли учні імітують соціальні або ділові відносини в межах вигаданих ситуацій); *інформаційні* (спрямовані на збір, аналіз та узагальнення даних про певний об'єкт чи явище); *практико-орієнтовані* (чітко визначений результат, спрямований на соціальні запити (словник, пам'ятка, програма заходів).

Отже, проектна діяльність у початковій школі є особистісно орієнтованою технологією, що дозволяє учневі будувати власну освітню траєкторію. Вона інтегрує знання з різних галузей, формує ключові компетентності (полікультурні, інформаційні, соціальні) та готує дитину до життєдіяльності в умовах мінливого соціуму.

Ефективність впровадження проектної діяльності базується на дотриманні фундаментальних педагогічних принципів: *гуманізації та особистісної орієнтації* (визнання дитини найвищою цінністю, задоволення її індивідуальних освітніх запитів); *мотивації та суб'єктності* (створення умов для активної особистісної позиції учня, що базується на внутрішній зацікавленості результатом); *науковості та системності* (формування наукової картини світу через об'єктивні методи дослідження); *єдності навчання, виховання і розвитку* (комплексний вплив на інтелектуальну, емоційну та волюву сфери особистості); *активності та самостійності* (стимулювання потреби в самоаналізі

та пізнавальної автономії); *оптимізації* (досягнення високих освітніх результатів при раціональному використанні часу та ресурсів усіх суб'єктів).

Молодшим школярам доцільно пропонувати короткострокові ігрові та творчі проекти, що відповідає їхнім особливостям психічного розвитку. Вчителі має чітко визначити конкретні етапи для ефективної реалізації проекту. В методичній літературі визначають такі структурні компоненти («П'ять П»):

1. *Проблема* (підготовчий етап): визначення теми, мети і формулювання проблемного питання (тема має враховувати інтереси дітей. До прикладу: замість «Охорона природи» – «Як ми можемо допомогти пташкам взимку?»).

2. *Планування*: розподіл ролей, визначення джерел інформації та способів презентації результатів (у 1–2 класах вчитель допомагає розподілити ролі, у 3–4 класах варто стимулювати самостійний вибір дітей за їхніми здібностями та вподобаннями).

3. *Пошук інформації* (дослідження): збір даних, проведення інтерв'ю, спостережень, творча робота тощо (важливо навчити дітей розрізняти факти і думки, розвивати вміння користуватися різними джерелами).

4. *Продукт*: оформлення результату – лепбук, модель, вистава, буклет (продукт має бути «відчутним» тобто дитина має бачити реальний результат своєї праці).

5. *Презентація*: публічний захист проекту, демонстрація результатів (це найважливіший етап для самооцінки, взаємооцінювання та рефлексії; важливо створити ситуацію успіху для кожного учня, акцентуючи на особистих досягненнях).

Щоб проектна діяльність не перетворилася на формальність, вчителю варто дотримуватися таких орієнтирів:

– відповідність віку: для учнів 1–2 класів оптимальними є короткострокові проекти (1–3 дні або один урок). Тривалі проекти можуть призвести до втрати інтересу.

– Інтеграція змісту: поєднуйте теми з різних предметів. До прикладу, проект «Моя родина» може охоплювати «Я досліджую світ» (родовід), «Українську мову» (складання розповіді) та «Мистецтво» (створення дерева роду).

– Залучення батьків: у початковій школі батьки стають консультантами, але не виконавцями.

– Вчитель має чітко роз'яснити батькам їхню роль – вони є помічниками дитини, які допомагають знайти інформацію чи матеріал для виробу, а не робити проект замість дитини.

– Оцінювання процесу, а не лише результату: в проектній діяльності оцінюється не тільки якість кінцевого «продукту», а й вміння домовлятися в групі, наполегливість, ініціативність.

– Використання рефлексії: після завершення проекту обов'язково обговоріть з дітьми: «Що було найскладнішим?», «Що нового ви дізналися про себе?», «Чи хотіли б ви змінити щось наступного разу?».

Таким чином, успіх проектної діяльності в початковій школі залежить від здатності вчителя створити умови для керованого відкриття, де дидактична мета майстерно прихована за цікавим для дитини практичним завданням.

Для педагогів-практиків цей метод є дієвим інструментом формування ключових компетентностей молодших школярів. Ефективність впровадження технології забезпечується системним підходом. На початку навчального року, під час аналізу змісту навчального матеріалу (з математики, мови, інтегрованого курсу «Я досліджую світ»), доцільно створювати банк тем різного ступеня складності. Під час формулювання тематики враховується навчальна ситуація та необхідність розширення знань; індивідуальні пізнавальні особливості та інтереси учнів; мотиваційний потенціал завдань для включення дитини в самостійну діяльність.

Важливою умовою є надання учням права вибору теми проекту, організаційної форми (індивідуальна чи групова) та рівня складності. Алгоритм підготовки передбачає чітке визначення мети, планування очікуваних результатів та обрання форм захисту.

З огляду на обмежений життєвий досвід молодших школярів, втручання вчителя має бути максимально тактовним. Необхідно надати дітям свободу дій у вирішенні дискусійних питань, зберігаючи при цьому м'який контроль на кожному етапі діяльності, модерувати виконання роботи та підтримувати зворотний зв'язок, заохочувати ініціативу й підтримувати позитивний психологічний клімат.

Впровадження проектної діяльності суттєво посилює внутрішню мотивацію учнів завдяки її особистісно орієнтованому характеру. Проектний підхід інтегрує широкий спектр активних методів: від «навчання в дії» та проблемних дискусій до рольових ігор і командної взаємодії. Це дозволяє дитині не імітувати навчальний процес, а здобувати реальний досвід, навчаючись на власних діях та прикладах однокласників. А це в свою чергу, забезпечує комплексний розвиток особистості, охоплюючи когнітивну, емоційну та психомоторну сфери. Аналіз освітньої практики підтверджує, що проектно-

тематичне навчання забезпечує високі освітні результати, водночас сприяючи особистісному зростанню молодших школярів. По суті, цей підхід стає інструментом розкриття найкращих якостей дитини та зміцнення її віри у власні сили.

Особливе місце проектна діяльність посідає у виховній системі початкової школи, де вона визначена як пріоритетний напрям роботи класних колективів. У виховному контексті проект виступає платформою для творчої самореалізації та розкриття потенціалу дитини; середовищем для формування соціальних навичок та накопичення життєвого досвіду; інструментом перевірки готовності до активної ролі в суспільстві; показником розвитку лідерської компетентності. Проектна діяльність є багатогранною та універсальною тому що, вона однаково ефективна як на уроках, так і в позакласній роботі. Орієнтація на власні цілі учнів робить кожен проект унікальним, а акцент на практичному досвіді перетворює його на незамінний засіб формування ключових життєвих компетентностей.

З досвіду роботи можу стверджувати, що метод проектів найдоцільніше використовувати на етапі узагальнення та систематизації знань. Прикладом такої роботи в 4-му класі став проект «Професія шукає математику», інтегрований у тему «Розв'язування текстових задач» за такою структурою:

- методологічна основа: групові форми роботи та інтерактивні технології.
- Діяльність учнів: клас було об'єднано у чотири творчі групи. Кожна група здійснювала добір задач виробничого змісту на основі краєзнавчого матеріалу, класифікуючи їх за методами розв'язання (зокрема, за допомогою рівнянь).

- Результативність: учнями були створені мультимедійні презентації та публікації, що містили логічні завдання, задачі на кмітливість та моделі типових рішень. Такі завдання (наприклад, логічні задачі про «котів у кутках», «яблука на дубі» чи «швидкість коней у трійці») не лише активізують мислення, а й демонструють практичну цінність математики у професійній діяльності людини.

На уроці української мови цікавим вийшов проект за темою «Словничок мовних цікавинок: від слова до фразеологізму», метою якого було розвиток дослідницького інтересу до рідної мови, формування навички роботи зі словниками.

1. Підготовчий етап (Занурення): учитель пропонує учням роль «мовних детективів». Проблема: чому ми часто вживаємо суржик або не знаємо походження цікавих слів (наприклад, «ганок» чи «обрій»)?

2. Планування (Організація): клас об'єднуємо у групи: «Етимологи» (шукають походження слів), «Фразеологи» (шукають крилаті вислови), «Ілюстратори» (малюють значення слів). Визначаються терміни та формат (паперовий лепбук або цифрова презентація).

3. Дослідницький етап (Реалізація): учні збирають матеріал, розпитують батьків, працюють у бібліотеці, шукають у тлумачних словниках значення «забутих» слів, походження фразеологізмів.

4. Етап узагальнення (Продукт): створення колективного словника, де кожне слово має свою історію, малюнок та приклад вживання в реченні.

5. Презентація та рефлексія: виставка «мовних перлин» у класі. Обговорення: «Яке слово, фразеологізм здивувало найбільше?».

На інтегрованому курсі «Я досліджую світ» доцільним виявився проект «Еко-патруль: друге життя побутових відходів», метою якого було формування екологічної свідомості, навичок критичного аналізу власного споживання. Для ефективного реалізації проекту можуть стати такі його етапи:

1. Підготовчий етап (Занурення): перегляд відео про забруднення океану пластиком. Постановка питання: «Скільки сміття виробляє одна родина за тиждень і як ми можемо цьому зарадити?».

2. Планування (Організація): розподіл ролей для груп – «Екологи-аналітики» (сортують сміття вдома під наглядом батьків), «Дизайнери-винахідники» (вигадують, що зробити з пластику/паперу), «Пропагандисти» (готують заклики до сортування).

3. Дослідницький етап (Реалізація). Проведення експерименту: спостереження за тим, як розкладаються різні матеріали (закопування в ґрунт зразків паперу та пластику – теоретичне обговорення або реальний дослід). Вивчення маркування на упаковках.

4. Етап узагальнення (Продукт). Майстер-клас зі створення апсайклінг виробів (наприклад, органайзер з бляшанки чи годівничка) та створення плаката-інструкції «Як сортувати сміття в нашому місті».

6. Презентація та рефлексія: «Еко-фестиваль» у школі. Оцінка результату: чи вдалося зменшити кількість відходів у сім'ях учнів за час проекту?

До прикладу додамо і виховний проект на тему «Дерево доброти: школа взаємодопомоги» з метою соціалізації, формування моральних цінностей, лідерських якостей особистості, яка може створити доброзичливу атмосферу в класі.

1. Підготовчий етап (Занурення): створюємо проблемну ситуацію, розповідаючи притчу про самотнє дерево або переглядаємо мультфільм про конфлікт і примирення; методом «Мозкового

штурму» шукаємо відповіді на запитання «Що робить наш клас командою?», «Чи важко помітити, коли комусь сумно?».

2. Планування (Організація): розподіляємо ролі для груп – «Таємні друзі» (відповідають за підтримку однокласників); «Кореспонденти» (фіксують добрі вчинки інших); «Оформлювачі» (готують основу для «Дерева доброти»).

3. Дослідницький етап (Реалізація): протягом тижня учні виконують «місії» – допомогти підготувати робоче місце, сказати комплімент, залучити до гри того, хто стоїть осторонь. Під час виконання «місій» спостерігаємо, як змінюється настрій у класі, коли кількість добрих слів збільшується (використання досвіду в конкретній справі).

4. Етап узагальнення (Продукт): творча самореалізація, де кожен учень вирізає паперовий листок, на якому пише добру справу, яку він зробив або яку помітив у іншого. Листя наклеюють на великий макет дерева в класі; створення «Кодексу дружби» – колективне прийняття правил взаємодії.

5. Презентація та рефлексія. Творчий звіт «Дерево доброти», та обговорення – «Що я відчував, коли допомагав?», «Чи змінився я?». Цей момент важливий для суб'єктної трансформації – дитина відчуває себе «господарем» атмосфери в класі.

Вважаємо, що впровадження проектної діяльності у початковій школі забезпечує комплексне розв'язання ключових дидактичних, виховних та розвивальних завдань. Завдяки інтеграції різноманітних підходів – від проблемного навчання та «мозкового штурму» до рольових ігор і командної взаємодії – проектна технологія трансформує освітній процес у простір реального практичного досвіду. Це дозволяє учням не лише успішно опановувати програмний матеріал, а й розвивати критичне мислення, навички самостійного конструювання знань та вміння вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Особистісно орієнтований характер проектів стимулює внутрішню мотивацію учнів, забезпечуючи перехід від формального навчання до свідомої пізнавальної активності в когнітивній, емоційній та психомоторній сферах.

Отже, впровадження проектної діяльності дозволяє учням навчатися на власному досвіді, бачити реальний продукт своєї праці та усвідомлювати значущість здобутих знань, що є фундаментом для подальшої успішної самореалізації особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Забродська, Л. М., Онопрієнко, О. В., Цимбалару, А. Д., & Хоружа, Л. Л. (2007). *Інформаційно-методичне забезпечення проектно – технологічної діяльності вчителя* (А. Д. Цимбалару & О. В. Онопрієнко, Ред.). Основа.
2. Кішан, Н. (2022). Проектна діяльність у Новій українській школі. *Педагогічний вісник Поділля*, (1), 21-22.
3. Коваль, О. В., & Карпенко, О. Ф. (Упоряд.). (2020). *Організація проектної діяльності екологічного спрямування в початковій школі: навчально-методичний посібник*. Десна Поліграф.
4. Коляда, О. Ф. (2006). Проектний день у початковій школі. *Початкова школа*, (5).
5. Логвін, В. (2002). Метод проектів у контексті сучасної освіти. *Завуч*, (26), 4.
6. Онопрієнко, О. В. (2005). Система навчальних проектів з курсу «Основи здоров'я». *Початкова школа*, (9), 35-37.
7. Онопрієнко, О. В. (2005). Управління проектною діяльністю молодших школярів. В. О. Я. Савченко (Упор.), *Навчання і виховання учнів 4 класу* (с. 53–64). Початкова школа.
8. Осмоловський, А., & Василенко, Л. (2000). Від навчального проекту до соціальної самореалізації особистості. *Шлях освіти*, (2), 34-37.
9. Пашковська, Н. В. (2003). Шкільні освітні проекти як складові іміджу сучасного навчального закладу. *Управління школою*, (35), 24-25.
10. Пехота, О. М., Кіктенко, А. З., Любарська, О. М. та ін. (2001). *Освітні технології* (О. М. Пехота, Ред.). А.С.К.
11. Потапенко, І. В., Дубовик, О. А., & Онопрієнко, О. В. (2025). *STEM- старт. Зошит проектів. Енергія. Клімат. Здоров'я. 1-4 класи*.
12. Проектна технологія навчання. (б. д.). URL: <http://sayt-portfolio.at.ua/proektu.docx>
13. Проектний метод навчання молодших школярів. (2001). *Дайджест*, (7–8), 57-58.
14. Сазоненко, Г. С. (Ред.). (2000). *Перспективні освітні технології*. Гопак.
15. Сисоєва, С. О. (2002). Особистісно-орієнтовані педагогічні технології: метод проектів. *Неперервна професійна освіта: теорія і методика*, (1), 230.
16. Тименко, В. (2000). Метод проектів на уроках з художньої праці. *Початкова школа*, (9), 46-49.

17. Чернуха, Н., & Васильєва-Халатникова, М. (2024). Проектна діяльність як тренд сучасного освітнього процесу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогіка»*, 1(17). URL: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2023.17.13>
18. Чобітько, М. (2004). Педагогічне проектування в процесі особистісно орієнтованої професійної підготовки. *Освіта і управління*, 7(2), 121-126.
19. The LEGO Foundation. (2023). *Проектна робота в початковій школі: методичний посібник із фасилітації проектної роботи з учнями 1-4 класів*. СТАТУС.

REFERENCES

1. Zabrodska, L. M., Onopriienko, O. V., Tsymbalaru, A. D., & Khoruzha, L. L. (2007). *Informatsiino-metodychne zabezpechennia proektno-tekhnolohichnoi diialnosti vchytelia* (A. D. Tsymbalaru & O. V. Onopriienko, Red.). Osnova.
2. Kishan, N. (2022). *Proiektna diialnist u Novii ukrainskii shkoli*. *Pedahohichni visnyk Podillia*, (1), 21-22.
3. Koval, O. V., & Karpenko, O. F. (Uporiad.). (2020). *Orhanizatsiia proiektnoi diialnosti ekolohichnoho spriamuvannia v pochatkovii shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk*. Desna Polihraf.
4. Koliada, O. F. (2006). *Proektnyi den u pochatkovii shkoli*. *Pochatkova shkola*, (5).
5. Lohvin, V. (2002). *Metod proektiv u konteksti suchasnoi osvity*. *Zavuch*, (26), 4.
6. Onopriienko, O. V. (2005). *Systema navchalnykh proektiv z kursu «Osnovy zdorovia»*. *Pochatkova shkola*, (9), 35-37.
7. Onopriienko, O. V. (2005). *Upravlinnia proektnoiu diialnistiu molodshykh shkolariv*. V O. Ya. Savchenko (Upor.), *Navchannia i vykhovannia uchniv 4 klasu* (s. 53-64). *Pochatkova shkola*.
8. Osmolovskyi, A., & Vasylenko, L. (2000). *Vid navchalnoho proektu do sotsialnoi samorealizatsii osobystosti*. *Shliakh osvity*, (2), 34-37.
9. Pashkovska, N. V. (2003). *Shkilni osvichni proekty yak skladovi imidzhu suchasnoho navchalnoho zakladu*. *Upravlinnia shkoloiu*, (35), 24-25.
10. Piekhota, O. M., Kiktenko, A. Z., Liubarska, O. M. ta in. (2001). *Osvitni tekhnolohii* (O. M. Piekhota, Red.). A.S.K.
11. Potapenko, I. V., Dubovyk, O. A., & Onopriienko, O. V. (2025). *STEM- start. Zoshyt proektiv. Enerhiia. Klimat. Zdorovia*. 1-4 klasy.
12. *Proektna tekhnolohiia navchannia*. (b. d.). URL: <http://sayt-portfolio.at.ua/proektu.docx>
13. *Proektnyi metod navchannia molodshykh shkolariv*. (2001). *Daidzhest*, (7-8), 57-58.
14. Sazonenko, H. S. (Red.). (2000). *Perspektyvni osvichni tekhnolohii*. Hopak.
15. Sysoieva, S. O. (2002). *Osobystisno-oriientovani pedahohichni tekhnolohii: metod proektiv*. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i metodyka*, (1), 230.
16. Tymenko, V. (2000). *Metod proektiv na urokakh z khudozhnoi pratsi*. *Pochatkova shkola*, (9), 46-49.
17. Chernukha, N., & Vasyliieva-Khalatnykova, M. (2024). *Proiektna diialnist yak trend suchasnoho osvithnoho protsesu*. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriiia «Pedahohika»*, 1(17). URL: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2023.17.13>
18. Chobitko, M. (2004). *Pedahohichne proektuvannia v protsesi osobystisno oriientovanoi profesiinoi pidhotovky*. *Osvita i upravlinnia*, 7(2), 121-126.
19. The LEGO Foundation. (2023). *Proiektna robota v pochatkovii shkoli: metodychnyi posibnyk iz fasylytatsii proiektnoi roboty z uchniamy 1-4 klasiv*. STATUS.

Lyudmila Bolzhelarska,
primary school teacher
Odessa State Musical Lyceum
named after Professor P.S. Stolyarsky,
Odessa, Ukraine

ORGANIZATION OF PROJECT ACTIVITIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF PRIMARY SCHOOL

Abstract. *The article substantiates the relevance of introducing project activities into the educational process of primary school in the context of the implementation of the concept of the «New Ukrainian School». The theoretical foundations and evolution of the project method in pedagogical thought are analyzed, and its essence as a complex didactic system is revealed. The paper presents a detailed classification of educational projects according to various criteria and identifies fundamental didactic principles for their implementation.*

Particular attention is paid to the technological stages of organizing project work with younger schoolchildren. Theoretical calculations are supported by a practical case of an interdisciplinary project that demonstrates the mechanisms of knowledge integration and the formation of key competencies of students. The author proves that the systematic organization of project activities promotes the intellectual and creative self-development of educational subjects and provides a practice-oriented approach to learning.

Keywords: project activity, elementary school, New Ukrainian School, project method, competency-based approach, younger students, learning technology, integrated learning.

Дата першого надходження статті до видання 15.10.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування 25.10.2025

© Болжеларська Л.І., 2025

УДК: 37.015.3:159.9

Бондарчук Ірина Миколаївна,
вчитель початкових класів вищої категорії
вчитель–методист ЗЗСО ліцей «ІТ СТЕП СКУЛ ОДЕСА»
Одеса, Україна

МЕТАФОРИЧНІ КАРТИ ДЛЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО НАВЧАННЯ: ІННОВАЦІЇ НУШ

Анотація: Стаття присвячена дослідженню метафоричних асоціативних карт (МАК) як інноваційного інструменту в освітньому процесі Нової української школи (НУШ). Мета роботи – проаналізувати потенціал МАК для розвитку ключових компетентностей учнів, зокрема комунікації, креативності, критичного мислення та емоційного інтелекту, а також їхню роль у створенні мотивуючої атмосфери навчання. У статті розглянуто теоретичні основи МАК, зокрема їхній вплив на когнітивні процеси (увагу, пам'ять, уяву) через активацію асоціативного мислення та емоційної регуляції, з урахуванням нейропсихологічних механізмів. Запропоновано практичні вправи для інтеграції МАК у викладання різних предметів (фізика, мистецтво, мови, література, початкова школа) та роботи з педагогічним колективом. Вправи, такі як «Метафора геніальності» для старшокласників чи «Кім мого настрою» для молодших учнів, сприяють підвищенню залученості через ігровий елемент і створенню психологічно комфортного середовища. Особливу увагу приділено універсальності МАК, їхній відповідності принципам НУШ і здатності підтримувати компетентнісний підхід. У статті також проаналізовано переваги (доступність, інтерактивність) та обмеження методу (суб'єктивність інтерпретацій, потреба в підготовці педагогів). Результати свідчать, що МАК є ефективним інструментом для інноваційного навчання, але потребують подальших емпіричних досліджень. Стаття адресована педагогам, психологам і дослідникам, зацікавленим у впровадженні психологічних методів в освіту.

Ключові слова: метафоричні асоціативні карти, Нова українська школа, компетентнісний підхід, нейропсихологія, арт-терапія, креативність, ігрове навчання.

Постановка проблеми. Реформа Нової української школи (НУШ) спрямована на формування ключових компетентностей учнів, зокрема комунікації, креативності, критичного мислення та емоційного інтелекту. Для цього потрібні інноваційні методи, що поєднують педагогіку з психологією та арт-терапією. Традиційні методи навчання часто не забезпечують достатньої залученості учнів і створення мотивуючого середовища. Метафоричні асоціативні карти (МАК) можуть стати таким інструментом, сприяючи інтерактивному навчанню через гру та творчість (Юнг, 2019).

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Асоціативне мислення, на якому базуються метафоричні асоціативні карти (МАК), є ключовим механізмом роботи людської свідомості, що дозволяє через символи та образи розкривати підсвідомі процеси й сприяє самопізнанню (Юнг, 2019). За Канеманом, асоціативне мислення належить до так званої «системи 1» – швидкого, інтуїтивного типу мислення, яке автоматично пов'язує образи з емоціями та досвідом (Канеман, 2017). Це дає змогу МАК активувати глибинні емоційні та когнітивні шари, що особливо цінно в освіті, адже учні можуть невербально виражати свої почуття та ідеї. Юнг, чий ідеї стали теоретичною основою МАК, підкреслював важливість